Ч. 42. Należytość pocztową zapłacono ryczałtem

Львів, 21. жовтня 1928.

Почтову належитість заплачено гуртом

Рік II.

Виходить що тижня

Адреса Редакції і Адм.:
„ПРАВДА“
Львів, вул. Кльоновича ч. 8. II. пов.

Телефон 4—48.

Поодиноке число коштує 20 сотиків

ПРАВДА

ЧАСОПИС ДЛЯ НАРОДА

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ:
Річно 10 зол. Піврічно 5 зол. Чвертьрічно 2 з 50 сот. Місячно 1 зол

ЗА КОРДОНОМ:
Річно 2 амер. доляри або їх рівновартість

Страйк робітників

В місті Лодзі, головнім осередку польського волоконничого промислу час до часу вибухають страйки робітників, які домагаються від фабрикантів значної пидвишки платні. В останніх тижнях вибух там знова страйк усіх волоконничих робітників, зорґанізованих у комунізуючих робітничих професійних товариствах. Фабриканти не хочуть, чи не є в спромозі сповнити всіх жадань робітників. Тому страйк триває дальше й прибирає поважні розміри. По найновійшим вісткам на днях відбулися сходини представників двайцяти ріжних професійних товариств та представників робітників працюючих в усіх установах публичного ужитку. На тім засіданню рішено з днем 15. с. м. поширити страйк і на всі згадані установи в Лодзі та в цілім лодзькім окрузі. Також принято внесок, щоби на случай продовжування загального страйку в Лодзі, звернутися до центральної управи професійних товариств, щоб та проголосила загальний страйк у цілій Польщі.

—o—

Побідний лет

В середу дня, 10. жовтня с. р. відлетів з Німеччини, з Фрідріхсгафен новозбудований там величезний кермовий бальон „Граф Цепелін“. За мету мав він визначену північну Америку. Лет розпочався під командою д-ра Екнера. Величезний той воздушний корабель забрав зі собою крім 40 людий обслуги ще й 16 подорожних, визначних представників ріжних німецьких установ, та 15 мішків почти. Лет цей щасливо удався. В понеділок дня 15. жовтня ранком „Ґраф Цепелін“ долетів до американських берегів. Бездротним телеграфом повідомив капітан бальону американську команду маринарки про своє прибуття, та переслав привіт американському президентови Куліджеви, просячи його о дозвіл перелету понад Вашінґтоном. Дозвіл цей зараз йому уділено. Перелетівши понад Вашінґтоном, Бальтиморе, Філядельфією, Ню-Йорком осягнув свою кінцеву мету в Лекгерст. Величезний сей лет відбувся серед важких обставин. Сильні вітри ушкодили були керму, яку обслуга бальона мусіла направляти в воздусі. Цей випадок значно спізнив прибуття до Америки. На вістку про щасливе прича- Гінденбурґ, канцлер Міллер і міністр комунікації Ґерард вислали на руки коменданта бальону Екнера телеграму з желаннями та признанням за цей побідний подвиг.

—o—

Політична халепа

Як писали ми, Франція заключила була з Анґлією тайний морський договір. Текст того договору, переховуваний у французькім посольстві якимось способом попав у руки американського уряду. А всі точки тої французько-анґлійської тайни попали на сторінки світової преси. Америка дуже невдоволена з того договору, який звернений у першій мірі проти неї. Між Америкою, Францією та Анґлією з тої причини запанували напружені відносини. Французькі урядові круги спершу не знали, звідки Америка знає всі подробиці згаданого договору. Та слідство в Парижі виявило, що текст договору викрав один урядник французького міністерства закордонних справ, а відпис його дав американському журналістови Горанови. Горана арештовано й видалено з Франції. Це дало притоку до ще більшого заострення взаемин із Америкою. Американські часописи з тої нагоди грозять, що на случай війни Франція не буде могла сподіватися помочі від Америки.

—o—

Повстання в Тріполісі

В Тріполісі, відібраній перед світовою війною Італійцями від Турків північно-африканській кольонії вибухло повстання місцевого населення проти італійської влади. Від пару тижнів ведуться там завзяті бої. По обох сторонах великі страти в людях.

—o—

Стрілянина в Софії

В столиці Болгарії, Софії, на одній із головніших вулиць дійшло до поважної бійки між прихильниками македонського революційного комітету а сторонниками умірковано ґрупи Михайлова. В часі бійки з обох сторін посипалися револьверові стріли. Один із провідників македонського комітету згинув від кулі. Ранено кількадесять осіб. Між раненими є й турецький військовий представник, який переходячи вулицею попав під кулі.

—o—

Шістьдесятьліття Просвіти

В сьому році минає 60 літ від хвилі, коли галицька Україна відітхнувши по страшним панщизнянім лихоліттю, й пробуджена своїм будителем о. Маркіяном Шашкевичом взялася до розбудовування могульної святині рідної, народної Просвіти. Нинішня стаття у ряді дат подає коротко образ, як велася та велика робота. З образу того читач зможе пізнати вагу й значіннє Установи Товариства „Просвіти“ і в нинішних часах.

Дня 8. грудня 1868 року, отже як одна з перших проб використання конституційних свобід, повстає у Львові Т-во „Просвіта“. Основання цього Товариства є одночасно живим і діяльним протестом проти мертвеччини, яка поширювалася із всемогучого тоді русофільського табору.

Орґанізаційна форма „Просвіти“ сьогодня дуже далеко відбігла від тої форми й змісту діяльности, що встановляв перший статут Товариства.

Ціль Т-ва в р. 1868 була: „пізнання і просвіта народу при помочі збирання і видавання всіх плодів устної словесности, як пісень, казок, приповідок, історичних переказів і загалом усього, що може причинитися до пізнання народу й його історії“. Дальші зміни статута (1870, 1876, 1891, 1913 років) йшли до того, щоби Т-ву надати характер чисто просвітний з орґанізаційними завданнями що до способів і засобів поширювання освіти між найширшими шарами українського народу. В в. 1870 відпадає науковий характер Товариства. Натомість видвигнено потребу „ширити просвіту між українським народом“, вкладено в статут постанову про Збори й виділи повітові, що стали завязком пізніщих філій Т-ва.

В 1876 р. обнижено вкладку до 4 Кор. (для селян 2 кор.) і постановлено видавати членам щомісячні членські книжочки.

В р. 1891. вкладено в статут як ціль Т-ва „піднесення добробуту українського народу“. Це дало початок економічній роботі, з чого розвинулися в дальшому ходові всі українські економічні установи („матір українських Товариств“).

В р. 1891. приступило Т-во до масового основування читалень, додаючи

до свого статуту ще й читальняний статут.

В 1913 р. взоровано статут на чужих освітних товариствах, хотячи таким робом підійти під рівень подібних освітних товариств.

В повоєнних часах переведено в 1923 р. статутові зміни відповідно до нових правно-державних умов життя, та виключено зовсім економічну діяльність з рямок статуту.

За увесь час діяльности Товариства — найбільше видатною і видимою була діяльність видавнича.

Зпершу видавано шкільні підручники, пізніше популярні книжочки з трьох міліонах примірників, популярні періодичні видавництва аж до освітних періодиків включно (Письмо з Просвіти). Дуже важним стало видання клясиків п. н. „Українське письменство“.

Сьогодня продовжує Т-во далі видавничу діяльність. Тут належать:

1) популярні видавництва враз з поп.-наук. журналем „Життя і Знання“; 2) видавництво клясикі „Українське письменство“; 3) видавництво теоретичних підручників до питань освіти дорослих.

Не враховуючи періодиків — число всіх назв виданих досі книжок, виносить поважну кількість 750.

Орґанізаційна діяльність полягає головно у тому, що Т-во всіми засобами ширило думку про потребу орґанізовання себе в освітніх товариствах, т. зв. читальнях. Не входячи в зміст праці читальні, вже те саме, що наше селянство виховано до того, що орґанізація сил — це велика запорука поступу наперід, покаже нам, як велике завдання виконала „Просвіта“. Читальня стала для наших громад усім. Щойно в останніх часах стало життя на селі ріжничкуватися, повставали й постають що раз то нові установи, але думка про них зроджувалася завсігди в читалані.

Сьогодня читальня відіграє ще ролю більше клюбового товариства на селі, як просвітного. Щоби читальні придбати властивий її характер — а саме спільноти освітної праці дорослих над собою до цього йде вся робота Головного Товариства. І тому у першу чергу кладеться сьогодня головну вагу на бібліотечну справу а як на завязок спільноти праці — на аматорські гуртки театральні.

Під оглядом наших досягнень на цьому орґанізаційному полі посвідчать понизщі числа: 85 філій, 2 в стадії орґанізації, 2713 читалень, 37 філіяльних бібліотек з 13.332 книжками, 33 філіяльних мандрівних бібліотек з 1369 книжками, 1779 читальняних бібліотек з 208.050 книжками, около 1500 амат. театр. гуртків, понад 500 хорів, около 100 самоосвітних кружків і стількиж жіночих секцій, 25 діточих садків, понад 50 орхестр, понад 1000 готових читальняних домів, біля 500 в будові чи в приготованні.

Та найважніше завдання освітнього Т-ва лежить у змісті його внутрішньої діяльности.

Відповідно до стану питання освітньої справи в світі — в часі цілої другої половини XIX ст. — освіта дорослих — це справа добродійности. Йти в маси, давати їм знання, облегшувати їм розуміння складних справ — це обовязок освічених одиниць.

Сьогодня становище відмінне. Знання мусять добувати собі люди самі. В тій ціли орґанізуються в спільноти праці. Ціла допомога освітніх чинників полягає у проводі. З уваги, що перше всього потрібно розбудити довіря у власні сили, далі потрібно всякому прийти до того розуміння, що він орудує відповідними духовими засобами, щоби могти при їх допомозі поширювати свій круг знання і формувати свій світогляд, з уваги на це провід освітньої роботи на місцях мусить спочивати в педаґоґічно кваліфікованих руках.

На протязі шести десятків літ Т-во „Просвіта“ у відношенню до своїх членів: 1) поборювало неграмотність; 2) достарчало популярної літератури; 3) кидало кличі ведення викладів, давання рефератів, творення курсів висшої освіти; 4) провадило селянські школи з господарським характером, в Милованню і в Угерцях винявських.

Що до питань світогляду, старалося Т-во займати становище як найбільше безсторонне. Виключало зовсім питання вузької політики. Одначе в найменших клітинах переважно зміст залежав від тих одиниць, що займали там, чи добули собі там керуюче становище.

Майбутній розвиток мусить піти в напрямі творення гуртів праці, в яких не булоби сухотеоретичних розважань ані вербальної освіти, але в яких освітні питання розроблювати будуть на тлі занять дорослих людей. У нас будуть найкраще розвиватися сільсько-господарські гурти праці й кооперативні гурти праці.

Освітня централя буде доставляти орґанізаційну допомогу. Засоби для неї мусять дати ці, хто потребуватиме цеї допомоги.

Поскільки зросте зрозуміння для цеї справи, наросте потреба освіти

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ. 29

Гетьман Богданко

БОГДАНКО.

— Дай Боже, бо мені тепер треба кошового, щоб пішов мені на руку, щоб не противний був походові на бісурмен.

— А цему не буде противний ніякий кошовий, бо знає, що тільки й його кошовування, якби станув проти походу на невірних. Уся Січ булаб проти нього.

— Це правда! Та мені не про це йде, а про це, щоб помічний мені був кошовий у приготуваннях до походу. Бо то знаєш на словах для товариства можна бути за походом, а ділом проти — замітив князь Богданко.

— Павлюк не з цих! Йому в це грай: похід на бісурмен це його живло — відповів Покотило.

А князь Богданко говорив дальше:

— Тому, що метою походу головно моя справа, то я думаю оплачувати його своїм коштом. Зараз по Новому Році посилаю Михася в мої добра до Домонтовича, щоб доставив припасів та гроша. Хто зна чи не треба буде одно з сіл продати — сказав трохи журливо.

Покотило ніщо не відповідав.

Аж і стали приходити поодинокі гурти з обох курінів. І кажуть, що найбільш було за князем Богданком.

— Колиж ми їх впевнили, що ти, Богданку, ніяк не приймеш уряду кошового, бо хочеш із весною знов іти на Турка й що ти за Павлюком, то всі ці сказали: Добре, хай буде Павлюк! Але курені Сергієвський і Величківський ставлять кожен свойого. А ще не знаємо, як ставляться до вибору курені Вищестеблівський і Низчестеблівський. Поповичівський та Калниболоцький — звідомляють ведмедівці й канівці.

— А всі інші за нами? — питає князь Богданко.

— Так. — відповідають.

— То й гарно! Тамті будуть розбиті на ріжних кандидатів, а наші підуть разом на Павлюка... то наша перемога.

— Ще не тішся — каже Покотило — сьогодні так, а завтра якісь горлачі перетягнуть їх на інший бік. Дуже легко нашого брата січовика спантеличити.

— Ніщо, брате, в Гасан Баші доволі меду та горілки, справлю товариству тут Меланки й наша буде горою. Але ми тут поза плечима кошового робимо, а воно якось не теє.. Ходімо до кошового, спитати, яка його думка, чи не хоче він дальше бути кошовим?

Пішли.

— Ні, друже Богданку, не дуже я хочу кошовувати. Хіба дуже вже наперлоб на мене Запоріжжа, то оставсяб. Але я знаю, що цього не буде — відповів кошовий.

І сказав йому князь Богданко, що коли він не похочує, так добрий буде Павлюк.

— Добра думка — признав кошовий Сокольський.

А вечером на Меланки вся Січ була на Гасан Баші. Шинкарі шинкували, не жалували меду ні горілки, бо князь Богданко сказав:

— Я все плачу!

А приклонники Павлюка ввихалися між козацтвом та захвалювали його як розумного й лицарського козарлюгу.

— Він найкращий на кошового, він і Сокольського за пояс заткне...

І ревіло товариство:

— Павлюк, Павлюк кошовим!

Тільки тут то там якийсь завзятець кликав:

— Ні, Шахові бути кошовим.

— Ні Павлюкові, ні Шахові не бути, а Полохайло буде кошовим — кричить інший.

А вже Охрім, Довбня, то всіх розсмішив. Він на підпитку викрикував:

— Нікому не бути кошовим тільки мені! Я Охрім Довбня кошовий Запоріжжа!

І сам собі кричить:

— Славно-о-о! Хай живе кошовий Охрім Довбня!

кваліфікованих освітніх робітників, головно для проводу в спільнотах праці, для ведення бібліотек і для проводу в мистецькій освіті через драм. гуртки, співочі гуртки та инші. Для всіх названих родів освітньої роботи потрібне буде: кіно й радіо.

Коли таким робом зросте на силах освітній рух — прийде черга на творення цілої низки селянських високих шкіл.

* * *

Найбільше пекучою недостачою у розвитку Товариства, це повна незабезпеченість його матеріяльна. Не потраплять цеї незабезпечености усунути ні членські вкладки, ні „почесний дар“. Її усунути потрапить або власна держава, або такий зріст запотребування на всякого рода допомогу і то масовий зріст, що чистим прибутком із нього потрапить Т-во не тільки заспокоювати біжучі потреби, але матиме ще й надвишку на дальше інвестування у відповідні освітні підприємства,

* * *

З усього сказаного виходить далі необхідна потреба співпраці й порозуміння між кооперативною орґанізацією і сільсько-господарською. Досі всі вони: Просвіта, Кооперація, Сіл. Господар — це самостійні республики, з яких кожна сама для себе і про себе веде своє істнування. Цей неприродний стан потребує закінчення, а воно може наступити через одну орґанізацію верховну, що стежити буде за потребами, надавати напрям та вязатиме всі змагання в одно ціле.

Такий розвиток діла зможе у великій мірі розвязати і справу матеріяльної незабезпечности.

о. Стефан Ковалів.

Месійні прообрази

Пророки, натхнені св. Духом, предсказали вже сотки літ наперед всьо, що лиш відносилося до будучого Месії — Спасителя. Але не лиш пророки, а і праотці та патріярхи вказували на Ісуса і то не словом, але своїми ділами. Через 3000 літ, від Адама до Йони, бачимо довгий ряд великих людий, представляючих Месію, а іменно обставини його народин, смерти, воскресення і вивисшення. Так Адам представляв вплочення Сина Божого, Авель — Його невинність, Мелхіседек — Його уряд священичий, Ізаак — Його муки, Йосиф египетський — Його вивисшення, Давид — Його переслідування, Йона — Його воскресення. Усьо то — Месійні Прообрази. Можна навіть сказати, що ціла релігія і всі закони ізраільського народа мали характер символічний. „Весь устрій суспільний сього народа — каже св. Августин — був немов безнастанним пророцтвом про царя, котрого ожидано“. Найважнійші з тих прообразів є слідуючі:

1. АДАМ.

Адам є вітцем усіх людий по плоти; наш Спаситель є вітцем усіх людий іще в доскональшім значінню як Бог, котрий нас сотворив і відкупив. Адам був царем землі; Ісус є царем цілого світа: через Нього і для Нього все є сотворене. Спаситель є заразом священиком цілого людства: Він жертвує Богу Вітцю в імени нас всіх належні Дари.

Адам засипляє в раю — Бог виймає йому ребро, з котрого творить для нього товаришку життя, Еву. Наш Спаситель засипляє сном смерти на хрестнім дереві, а тоді пробивають Йому бік і з заданої рани виходить кров і вода, яка є символом Церкви, Його Обручниці.

Адам згрішив і зістав прогнаний з раю; був засуджений на працю, терпіння і смерть. Ісус сам засуджує себе на те саме, за гріхи світа. Коли однак Адам через свою вину чинить нещасливим[1]) ціле своє потомство, Спаситель спасає[2]) всіх людий. Справедливо проте пише про Нього св. Павло: **„Як через гріх одного чоловіка осудження на всіх людий, так і через праведність одного на всіх людий оправдання життя“.** (Рим. 5, 18.)

2. АВЕЛЬ.

Авель є пастирем овець. Спаситель сам себе називає Пастирем, свою Церкву називає стадом, а християн своїми вів-

[1]) Ласка є красою душі; брак її з причини гріха є плямою душі. Ту пляму, той стан неласки, се неуподобаннє Боже в душах позбавлених надприродної святости, наслідком вини праотця, називаємо *гріхом первородним*.

[2]) Щойно тисячі літ пізнійше Ісус Христос поєднав ціле людство з Богом, а на відпущення первородного гріха установив Тайну Хрещення.

І розглядаючися питає здудований:

— Ну, чому не кричите: Славно!

А товариство в сміх:

— Будеш ти, Довбне, кошовим, та над телятами, а не над Запоріжжам..

А Довбня вже голову хилить на стіл, спати збирається, важка голова в нього та ще лепече:

— Ох-рім Довбня ко-ко-шо-вий.

— Ага над кокошами кошовувати хочеш. Ну, в курнику можеш кошовим бути, але не на Запоріжі...

Та Довбня не чув уже цего, захрапів на ввесь шинок.

— Ось як кокоший кошовий піє вже — сміялися запоріжці.

То було в суботу, а Новий Рік 1576 припадав у неділю.

А на другий день у неділю рано-раненько заграли дзвони церковні, запоріжців на новорічне богослуження взивають...

І рушили запоріжці в новісіньких одягах у дім Божий. Скоро заповнилася церква лицарством запоріжським, ще й місця не стало всім.. О. Никон сказав палку проповідь. „Нехай Всевишній натхне ваші уми вибрати одностайно та однозгідно й із спокоєм добру та розумну й дбайливу старшину, щоб добро й славу Запоріжжа на першому місці клала. Хай Господь Бог благословить ваше діло — закінчив проповідь о. Никон.

Одушевлені, піднесені на дусі виходили Запоріжці з церкви. Цеж у перше вони Рік Новий богослуженням у церкві починають, у перше з благословенством духовним до вибору старшини стають.

А тимчасом загуділи литаври, на майдан, на раду січовиків іззивали.

І сунуло туди все Запоріжжа.

Спокійно та тихо стояли в підкові, аж дивно було...

Вийшла старшина. Кожен зі своєю відзнакою в руці. Поклонилися товариству й кошовий по звичаю дозволу говорити просить.

І як звичай каже, відповіло козацтво:

— Говори, батьку кошовий, просимо, просимо!

І говорить кошовий:

— Панове товариство, лицарство славне запоріжське, оборонці віри Христової правдивої! Сьогодні не буденний у нас день. Цеж у перше зачали ми Рік Новий із Богом, відправою в домі Божому. Тепер по звичаю приступимо до вибору старшини курінної, а потім кошової. Товариство славнє, так як ми з Богом зачали згідно, однодушно, так і до вибору приступімо й покінчімо його згідно й одностайне. Цим кінчу й складаю комишину — і поклав комишину на столі, що стояв перед ним. За ним поклали свої відзнаки й інші старшини й поклонилися товариству тай відійшли. А запоріжці розбрилися на 38 гуртів. Кожен курінь окроме, щоб вибрати собі курінного отамана й кашовара.

І на дивне диво в усіх куренях відбувся вибір спокійно. Тільки в джерелівському курині було надто гамірно. Запоріжці джерелівського куріня наперлися конче, щоб Сокольський став їх курінним отаманом. Бідняга Сокольський відпрохувався, відмовлювався, та ніщо не помогло. „Мусиш, вражий сину, бути нашим курінним отаманом, бо нема в нас кращого від тебе!“ — кричали запоріжці. А дехто й бити брався його. „Гей, небоже, хочеш покушати козацьких кулаків!“ грозили. І Сокольський у кінці згодився. Ведмедівський курінь знову вибрав кошовим князя Богданка Ружинського.

І знову станули запоріжці підковою на майдані лицем до дому Божого.

— Богданко Ружинський хай буде кошовим нашим — крикнув хтось.

— Ні, ні! — кричить Покотило — ледащий із нього господар, не дбає він про власне господарство, ледащий із нього кошовий буде.

— Ні ні! — кричить за Покотилом і ввесь ведмедівський курінь: — Не бути Богданкові кошовим! Він уже у нас курінним. (Дальше буде).

цями. Авель приносить жертву, котру Бог приймає[3]) ласкаво, підчас коли відкидує жертву Каїна. Син Божий сам жертвує себе свому небесному Отцю за нас; жертва ся зістала ласкаво принята, а всі жертви Старого Завіта тратять свою стійність.

Авель викликує в серці свого брата завидь і ненависть; виведений в поле, гине з його руки. Ісуса виведеного в Єрусалим, засуджують на смерть Жиди з зависти і ненависти. Але кров Авля кличе о пімсту проти Каїна. Кров Спасителя кличе краще, бо о милосердє для своїх ворогів. (Євр. 12, 24.)

За кару братоубийства Каїн зістав засуджений на скитальство; Бог витиснув знамя[4]) на його чолі, щоби його ніхто не убив. Подібне також пятно є витиснене на народі жидівськім за богоубийство; зі всіх старинних народів він один живоїе досі, розсіяний по цілім світі, істнує серед інших народів, не зливаючися з жадним, хоч нігде не має власної вітчини і засуджений є на скитальство. (Д. б.)

[3]) Причиною, задля котрої приняв Бог жертву Авля, була його чеснота і побожність.

[4]) Знамя, яке витиснув Г. Бог на чолі Каїна, означає після загального розуміння понурий та страшний вираз лиця у братоубийника, переслідуваного страшною гризжею совісти.

——о——

Від Адміністрації

Просимо П. Т. Передплатників присилати передплату долученими попередно чеками.

Соціялістичні брехні про свободу віри й більшовицька дійсність

(—) Не від сьогодні чуємо від усяких соціялістичних, радикальних і комуністичних горлачів та читаємо по їх безбожних часописах і книжках: „Віра це приватна річ!"

Значить, вони кажуть: кожен чоловік може, як собі хоче, вірити, або не вірити. Це, мовляв, річ їх совісти. Що религія „річ приватна", а школа й держава публична інституція — тому треба, голосять вони, викинути релігію зі школи тай відділити Церкву від держави, щоб не змушувати батьків, що не хочуть цего, вчити їх дітей віри тай не змушувати їх самих платити на Церкву, на її удержання. Для людей, що не думають, а яким всяка „свобода" отже й свобода віри, дуже приманчиве слово — така наука дуже до вподоби. Ще більше до вподоби цим людям, що бажалиб, щоби їх забаганкам не було стриму. „Нема Бога, нема релігії, то й нема гріху!" — думають собі вони. „Щож спиняє мене жити так, як мені подобається, як мені в смак — вживати всіх роскошів світа, кривдити слабших від мене людей, обманювати, а то й убивати, коли хтось мені на заваді й віддаватися всім роскошам і розпусті?! Нема Бога, нема й гріху! А в мене є сила й нагода!"

Так, сила перед усім, сила їх Бог, сила та ще й золото. Зате нещасні всі, слабші, безсилі та вбогі. Образ цего, як вигл далоб таке життя без Бога й без віри маємо. Допуст Божий немов зумисне дає світови примір, як виглядає життя без Бога, в сіттях діявола! Хоч міліони невинних терплять там — але наука не йде в ліс.

Де це? На Радяншині!

Коли ще більшовики не були при владі то й вони голосили, буцім то віра приватна річ. А навіть, як уже захопили владу, то з початку вдавало радянське правительство, начеб лишало свободу в сповнюванні релігійних практик. Ба, навіть видали були указ, що не вільно видавати нових розпорядків, що насилувалиб „свободу совісти громадян" та що „кожен громадянин може довільно або вірити, або не вірити, або признаватися до якогось віроісповідання, або до ніякого. Та не довго трівала та ніби-свобода. Ось уже 20 вересня 1921 більшовицький комісар для внутрішних справ видав інструкцію (поучення), в якій написано таке: „всі обряди без ріжниці церковної мови треба вважати протиреволюційними й вони не можуть ніколи сподіватися оборони від політичної влади!" А дальше: „Ніякий релігійний союз не може мати ні рухомого, ні нерухомого майна!" В новому радянському законі читаємо між іншим і таке: „Відправа релігійних обходів і вживання образів і письм релігійних буде каране тяжкою тюрмою до 3 місяців або грошевою карою 300 рублів у золоті (124 стаття карного закона).

Уже з початком 1923 р. позачинювали в Ленінграді (давніще: Петербург) всі католицькі церкви й 50.000 католиків найшлося відразу без релігійної опіки. Мучили й катували католицьких епископів і священиків тільки за те, що не хотіли видати церковних чаш заграбущим ручищам безбожних більшовиків. Одного священика засудили на 10 літ тюрми за це, що впав навколішки перед найсвятішими Тайнами, бо більшовиць-

Боротьба Ірляндії [13]

за віру, народність і волю.

У цій війні Річерд Бевл подав ґубернаторові Ірляндії ґр. Вварвікові страшний проєкт вирізати більше як 200.000 папістів, себто католиків, а їх добра сконфіскувати. „Треба", казав він „щоб війна відбулася порядно та зі значною скількістю воєнних запасів. Колиб видано біл у цій думці, то це заохотилоб багато Англійців ставати сміливо проти повстанців у надії, що дістануть добра цих, що їх повбивають..."

А ось відповідь на цей проєкт: „Годжуся з вашою думкою, любий ґрафе,— пише славний Парзонз (20. червня 1643), що тільки загальне вигублення може запевнити загальний мир. Прошу, не щадіть із них нікого, а мені назвіть цих, що мають добра й титули. Ми зробили вже так із кількома тисячами й уже декого з них виправили на той світ."

Два ці виймки з письм, (що знаходяться в академії в Дебліні) показують, яка мусіла бути ненависть Англійців, коли урядник зважився подати такий проєкт у прилюдному письмі.

Та йдімо дальше за подіями. Коли англійський парламент явно стягав корону з голови Карла І, коли дві партії: роялістична й парляментарна почали зі собою нерівну боротьбу — Ірляндці старалися пізнати, котра з цих партій булаб по перемозі справедливіша для Ірляндії. Вкінці перейшли на сторону Карла І, головно тому, що за ним були англійські католики, а в парляменті були загорілі протестанти й Ірляндія не могла сподіватися від них релігійної свободи. Король прирік Ірляндцям майже все, чого просили. Та події, що позбавили Карла престола, йшли так бистро, що вскорі не мав він ні одного порту, де мігби прийняти своїх союзників.

Карлова смерть сильно замотала справи Ірляндії, де повстало нараз три партії, а кожна з них ділала в ріжному напрямі. Народня партія не турбувалася англійськими революціями, бажала тільки висвободження Ірляндії. Друга партія була чисто католицька. Третя королівська, що проголосила Карла II королем Великої Британії й Ірляндії. Вкінці королівська партія здобула перевагу. Парляментарна партія мала вкінці захистом тільки мури Дебліну та Лондондері, де мусіли зачинитися, хоч мали 20 тисяч війська. Аж Олівер Кромвел рішився зробити кінець Ірляндії.

Ось як він закінчив одну зі своїх відозв проти Ірляндії:

„На руках і на вколішках благаю вас, щоби вислати виправу проти Ірляндців! Серця наші горять жадобою пімсти, а руки їх крови жадні. Не лякаюся сказати цим, що моє письмо читатимуть: „Благословенний, хто їм нагородить по їх заслугам, а проклятий хай буде, хто недбало приложить руку до цего Божого діла! Так хай буде проклятий цей, хто свойого меча не напоїть ірляндською кровю, хто їм сторицею невідплатить за їх пекольну зраду проти Анґлії, хто не положить мерця на мерці, а з їх країни не зробить оселі змиїв, із подивом народів! О, щоби це око, що гляне з милосердям на них, не найшло милосердя для себе! О, щоби ця рука, що їх щадитиме, сама не найшла пощади! Вкінці хай буде проклятий цей, хто на них не взиватиме прокляття!"

Аж гидь бере, коли це читаєш! Тільки люти, ненависти тільки звірячої!

Кромвел причалив у Дебліні 15. серпня 1650 р. з добірним військом. Зараз на початку доказав, що його меч дорівнює перу. Холодно, по порядку, правильно почав він діло вигублення Ірляндців. Два міста, що добровільно піддалися йому під умовою, що їм дарують життя, велів вирізати до нащаду. По ріжні цих двох міст Кромвел вислав таке письмо до президента парляменту:

„Пане!

Подобалося Богу благословити нашому оружю в Дроґеда й здається мені, що ми в пень вирубали всіх його мешканців. Трицять із них остало тільки при

кий суддя Криленко доглянувся в цему... підбурювання парохіян до опору проти більшовицької влади.

По урядовим більшивицьким запискам від 7. падолиста 1917 до 1. січня 1923 р. потерпіло смерть із рук комуністичних катюгів на Радянщині 38 епископів і 1215 священиків. По іншим обчисленням закатували вони до 2000 священиків. Духовні семинарі зачинені.

Зате в Москві отворили більшовики окремий семінар, де мають учитися здібні протирелігійні вчителі. І побудували окреме заведення, для ширення атеїзму (безбожности). Для ширення безбожности видають навіть часопис „Безбожник". Що там виписують на Бога й на віру, які богохульства, це й годі повторяти всякій чесній людині, а не то віруючому християнинови.

Не сталоб і місця, колиб хотів навести все, що більшовики видумують до боротьби з Богом і з вірою. Доходять тут прямо до божевілля. Ось прим. на Різдво Христове в 1922 р. веліла більшовицька влада влаштувати в Москві та в Петербурі походи вулицями зі смолоскипами, штучними огнями й із прилюдним висміванням релігійних обрядів. Між ін. веліли обносити велику ляльку з лахів із написом „Всемогучий Бог" і вкінці спалили її.

І не диво, що коли схизматицький патріярх Тихон — по увязненні заявив, що його доля в Божих руках, відповіли йому: „В межах Радянщини не знає ніхто Бога!"

Страшне!

Інша річ, що ця вся діявольська робота більшовиків нінащо не здасться їм. Переслідування віри, висмівування Бога, насилування совісти віруючих — все це має зівсім противні наслідки, як хочуть більшовики. Воно тільки скріплює віру в Бога. Мучене більшовицькими катами селянське й робітницьке населення Радянщини шукає щораз більше захисту й оборони, потіхи в вірі в Бога. Читаємо таки в більшовицьких часописах (вони з цего дуже невдоволені) що радянське робітництво зі складок із своїх заробітків будує нові церкви, на місце загарбаних більшовиками. І читаємо там також, що в свята, а то й у будні в вільних хвилях церкви повні робітників, а більшовицькі клюби порожніські.

І радянські часописи закликають більшовицьку владу до нових переслідувань релігії. Та більшовицькі комісарі тепер уже не можуть так переслідувати віруючих, як у початках, бо бояться народнього гніву.

Але всеж таки, де можуть і як можуть, стараються підкопувати віру в народі.

Що воно даремні зусилля, це інша справа.

Так виглядає „свобода віри на Радянщині, таке значіння має їх клич: „Релігія, це приватня справа!"

Учімся на живому примірі в Радянщині й ніяк не даймо себе збаламутити нашим радикальним, сельробівським та комуністичним горлачам.

Віра, релігія це найбільший душевний скарб наш, кождого з окрема й усего народу — тож не приватна річ релігія, а загальна.

Цего найбільшого, найціннішого скарбу бережім всі, всі!

—о—

Присилайте передплату!

„Рідна Школа" кличе

На удержання 102 (сто двох) шкіл і установ „Рідної Школи" та на їх розбудову мусять постійно складати зорганізовано й поодиноко всі Українці, бож ніхто нам не поможе, як самі собі не поможемо. Приняті такі засади:

1) Кружки „Рідної Школи". В кождій громаді, де живуть Українці, заснувати діяльний Кружок „Рідної Школи". Інформації, статути і готові подання пересилає на бажання даром Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

2) *Поголовне членство.* Кожний Українець і кожна Українка, кожна читальня, церковне брацтво, кооператива „Луг", „Сокіл", молочарня, філія „Сільського Господаря" і взагалі кожна українська організація мусять стати членами „Рідної Школи". Річна членська вкладка виносить 2 до 10 зл., а для незаможних селян і робітників тільки 1 зол.

3) Кожна Українська Громадська Рада повинна вставити у щорічний громадський буджет по можности як найвищу суму на цілн „Рідної Школи", зглядно на її установи як захоронки, діточі садки, бурси і т п. та допильнувати, щоби та позиція була Повітовою Радою затверджена.

4) Оподаткування на „Рідну Школу". Всі члени (також товариства і кооперативи) дають кожного місяця 1 проц. добровільного податку на „Рідну Школу" від своїх брутто доходів.

5. Масові загальні збірки на „Рідну Школу" з нагоди „коляди" і „писанки" від хати до хати (т. зв. збірка в натураліях) та збірки в неділі і свята в церквах чи під церквами.

6) Принагідні збірки і датки на „Рідну Школу" з нагоди родинних і церковних торжеств, ювилейних обходів, забав, товариських сходин і т. п.

7) Улаштування на дохід „Рідної Школи" концертів, театральних вистав, руханкових вправ, фестинів, забав, чайних вечерів і т. п., а зі всіх

життю, й цих лишили ми, щоб їх відставити до Барбадос! Чиж це не є найчудеснійший доказ Божого милосердя! Усі чесні душі хай величають імя Боже, що Йому одиноко належиться честь!"

Англійський парламент наказав на памятку так щасливого поводження благодарственне богослуження, що його назначено на день 1. падолиста.

Кромвел замикав по селах і лісах по кількасот Ірляндців, окружав їх військовим кордоном і це село, або ліс велів підпалювати. Кому вдалось втекти з огня, впадав на вояцькі мечі.

Його повновласник Свенлей, що ділав на побережі моря звязував по двох Ірляндців, що попалися йому, плечима один до одного, й із скелі велів кидати їх у море.

Проклямація з підписами Карла Флетвуда, Едмонда Лядлов і Джона Джонеса пише таке:

„Нагороду порушену за доставу голови вовка (5 фунтів штерлінґів) дістане й цей, хто доставить голову католицького священика. Цих, що їх доставлять живцем, повіситься до півсмерти, себто зніметься їх із шибениці, потім відрубається їм голови, а розчетвертувавши їх нутренности, спалиться." Коли вже Англійці змучилися вбиванням, усе з метою, щоб уже раз покінчити з Ірляндією, хопилися виселювання. І силою акту, званого „актом виселення" (Act of settlement) забрали на кораблі 80 тисяч Ірляндців і виправили в Західні Індії. Значну скількість цих нещасних продали там на ліцитації, як муринів, що ділили їх долю.

Та щож, хоч різали й вивозили, Ірляндці все ще таки були. „Поріж Ірляндця на чотири части", каже один тодішний англійський письмака, „а матимеш чотирьох цілих живих Ірляндців". Тоді Кромвел рішився перевести точніше відібрання Ірляндцям землі, що почав був уже Яків І. Замість вивласнювання Ірляндців дім за домом, село за селом, клян за кляном, що давало вивласненим збиратися по сусідніх лісах, Кримвел назначив усім Ірляндцям і Англьоірляндцям католикам на житло тільки західню провінцію Копнот, що була сливе голою пустинею. Всі дістали приказ, щоби подалися туди в короткому часі. А коли їх там зібрали, відгородили цей простір кордоном вояків, що мали приказ убивати всякого, хто старавсяб продістатися крізь цей кордон. Впрочім поділ землі відбувався з найбільшою точністю, ладом і карністю, що було прикметою Кромвеля. Та всеж таки годі було виповнити цей приказ так, як бажав собі Кромвел. Влада доти виповняла строго прикази, поки сповняли її доносники, а ці робили свою роботу доти, поки були Ірляндці, що мали якесь майно. На бідаків не оплачувалось доносити. Тільки всі землевласники мусіли йти до Копноту, а їх землі дістали протестанти.

Так покінчив Кромвел із Ірляндцями, тепер прийшла черга на Ірляндію. Приступили до поділу землі. Ціле ґрафство Тіперері дісталося Кронвелові, а решта цим, що найбільше заслужилися. Шляхта, кметі, міщани, урядники, військові старшини, всі, що брали землі, прибирали й титули привязані до цих земель, а навіть герби старинних ірляндських родів. Тоді теж багато Ірляндців покинуло Ірляндію й подалося на чужину.

Вкінці Кромвел покинув Ірляндію, однак удержував постійно в Ірляндії військо. Губернатором Ірляндії назначив зін свойого сина Генриха.

Та надармо старалися Англійці найгострішими карами змусити Ірляндців прийняти протестантську віру, надармо виловлювали католицьких священиків, Ірляндія виснажена, знесилена, що мала ледво доволі сили, щоб потайки проклинати своїх гнобителів і катів, оставала при свойому.

Нове населення, що йому Кромвел надав владу й багатство, зростало сильне й переможне, побіч ірляндських нуждарів, колишніх власників цих земель.

(Д. б.)

інших улаштувань (без огляду на яку ціль) частину призначувати на „Рідну Школу“.

8. *Частину ощадностей від некурення і непиття алькоголю складати постійно на „Рідну Школу.*

9. *Пушки на „Рідну Школу“* уміщувати в публичних льокалях (склепах, товариствах, кооперативах, банках, канцеляріях і т. п.) а також в приватних домах.

10) *Записи, даровизни, спадщини* і т. п. призначувати на „Рідну Школу“.

11) *Всякі інші жерела, приходи призначувати на „Рідну Школу“*, при чому розвинути як найбільшу особисту ініціятиву на місцях.

Все те можна і треба виконати! Треба незломної віри в живучість нації, постійности і почуття обовязку.

Чи чужа школа і чужий учитель виховає нам дітвору й молодь, що горнулась би до наших товариств, кооператив і організацій? — Ні! Це зробить тільки „Рідна Школа“, це зроблять рідношкільні установи і рідне учительство! Тому „Рідна Школа“ се безперечно найважніща установа в добі сучасного лихоліття, бо вона основа всіх культурних і матеріяльних цінностей.

Через „Рідно Школу“ веде шлях до воскресення України! — *Головна Управа „Рідної Школи“. Львів, Ринок, 10.*

——o——

Зі світа

Будівельні катастрофи в Празі.

На днях мали місце в чеській Празі дві великі будівельні катастрофи. В самім центрі міста завалилася величезна кількоповерхова камениця, яку щойно викінчували. Жертвою тої катастрофи впали всі працюючі при ній робітники. Зпід румовища добули 33 забитих і 37 ранених. Двайцятьох робітників ще не добули зпід румовища. Друга катастрофа скоїлася на передмістю Праги, Альт Лібен. Завалився чотироповерховий, 60 метрів довгий дім, також щойно здвигнений. Нещастя сталося в ночі, так, що жертв у людях нема.

Пошесть тифу в совітах.

Зі Сталіна повідомляють, що пошесть тифу в грізних розмірах обняла весь округ. Після урядового звіту протягом двох днів зголошено понад тисячу випадків тої пошести. Велике число хорих умирає.

„Робкори“, Сількори“.

Харківські газети подають: В Києві вбили робітники „робкора“ (робітничого кореспондента) Ковеня. Він був „комсомольцем“ (членом „комуністичного союза молоді“) і писав до газет про сих, хто де виступав проти Жидів. — В селі Семенівці, на Київщині, „куркулі“ (за можні селяни) вбили „сількора“ (сільського кореспондента) Сатирянка що писав до київських ґазет. — В селі Головчинцях, винницького округа, на Поділлі, селяни вбили „сількора“ Евгена Кароля. Ніде вбийників не викрито.

Страшний вибух.

В маґазинах муніції в Кастаньоле під Тревізом в Італії вибух котел у якому перетоплювали части старої муніції. Причиною вибуху була ґраната, яка через припадок попала в котел. Вибух був так сильний, що чути було його на віддаль сорок кільометрів. Жертвою його впало 8 убитих.

Катастрофа підводного судна.

Французьке підводне воєнне судно зударилося на морі з грецьким паровиком і пішло на дно. Враз із ним втопилася ціла залога яку становило 43 старшин на моряків.

Упадок літака.

В часі летунських вправ під Льондоном в Анґлії впав з висоти 30 метрів один із вправляючих літаків до королівської льожі. Кілька мінут перед тим випадком вийшов з тої льожі султан Муска, який звиджував Анґлію. Літак розбився, а двох летунів умерло від ран.

Автобус наїхав на дерево.

На дорозі з Гамбурґа до Кільонії великий автобус із тринайцятьма подорожними з великим розгоном наїхав на дерево. Мотор експльодував. Одна особа спалена, 12 ранених.

—o—

У невидимій сіти

Жидів між тими жертвами дуже мало. Жидівська кров проливалася в часі большевицької революції виїмково, не під „стенками“ чрезвичайки, не „з уряду, з гори“, а „з низів“ у тих околицях, де місцеві жиди перебрали мірку в своїй ґалапасній тактиці супроти населення й занадто ревно вводили в життя ідеї свого земляка Маркса.

Зате сьогодні, коли запанував большевицький лад в Росії й на Україні, то девядесять процент усіх найважніших, найвищих комісарських становищ (міністерств) отже вся майже совітська влада спочиває в жидівських руках.

Тож не диво, що в найкращих, найурожайніших околицях України поселюються жидівські кольоністи, а українців виселюють на Сибір. Тож не диво, що так завзято совітська влада поборює реліґію, церкви перемінює на кіна, розриває християнські супружа, ширить моральний розвал і деморалізацію.

Тож не диво, чому вся большевицька аґітація в цілому світі спочиває майже виключно в жидівських руках. Всі нехристіянські большевицькі, комуністичні, сельробські й инші червоні аґітатори, це лиш платні „жидівські Івани“.

Аґітатори ті, окружаються штучним, одурманюючим димом ріжних приманчивих кличів. Відповідно до середовищ до яких їх висилають, кличі ті „заносять“ пахощами „червоного раю“. Селянам курять „землею без викупу“. Робітникам „шестигодинним днем праці“. Зокрема-ж нам, українцям „українізацією“.

Та вони ні чичирк про те, що в цьому „раю“ й селянам забрали без викупу послідний клаптик власної землі. Що визискуваний большевицькою владою робітник і по дванайцять годин працює під штиком чрезвичайки. Що відібрали йому послідну охорону перед визиском — змогу страйку.

В совітах за страйк „стенка“. За те в усіх инших державах на счинювання й піддержування страйків московський Комінтерн призначив чималий фонд й обильно спомагає страйкарів.

Ні чичирк про те, що „українізація“ переводиться в совітах так, що українськими селянами „українізують“ „Сибір неісходимую“, а сотки тисяч жидівських родин, які покидають свою рідну палестинську державу, поселюють в найбагатших, найурожайніших областях України, щоби там вони (тії палестинські жиди!), „зукраїнізувалися“ до „мозгу костей“, і збільшили українське населення!

Того рода крайно перфідна жидівсько-большевицька робота зміряє послідовно (хоч в останніх роках з малими успіхами, бо весь світовий пролетаріят вже прозріває) до підпалення даху над головами всіх суспільностей світа, щоби на пореволюційному пожарищі всіх суспільних будівель, на кістках і крови многих міл. жертв усяких революційних затій, всесвітне жидівство змогло під прапором свого „месії“ Маркса здвигнути вимріяне від тисячліть всесвітне **жидівське (не інтернаціональне!)** царство багатства й могутности.

Зпоміж безлічі вже переведених давно і переводжених сьогодні тактичних посунень жидівства найбільше впадаючою в очі, найбільше замітною ізза своєї безоглядности й неперебірчивости в средствах — це жидівська ратівнича акція в обороні поставленого перед суд жида.

Кілько разів, перед судом котрої небудь держави на лаві обжалованих засяде жид під замітом кримінального чи політичного злочину, за кождим разом спішать йому з усякого рода помічю його одновірці.

Колиж обжалованому жидови грозить засуджуючий присуд, який може спричинити прикрі для всіх жидівських горожан даної держави наслідки, прм. економічний бойкот, політичні репресії, так в оборонній акції бере участь все жидівство не лише даної держави, але й цілого світа.

На поміч обжалованому мобілізується цілий штаб найкращих, нераз з далеких сторін спроважуваних жидівських адвокатів. Вся жидівська преса бє на тривогу, з обжалованого робить невинну жертву непорозумінь, провокації, подає найбільше неймовірні видумки, щоб слідство відтягнути з властивого шляху. Перед трибуналом пересуваються нераз цілі сотки оборонних свідків, зпоміж яких не одного й не двох суд велить нераз увязнити на місці за кривоприсягу, ложні зізнання або впроваджування в блуд суду. Чого тут не робиться, щоби тільки процес розтягнути, поплутати, справу затемнити, викликати дисорієнтацію головно в судах присяжних та зискати звільняючий присуд!

Лож, террор супроти слабших, підлещування сильним, підкупство, кривоприсяга, кидання клевет на зовсім невинних — це доцільні средства тої жахливої, противної християнської моралі тактики.

Отся злочинна тактика зовсім виразно та в повній своїй ширині відкрилася перед очима світа в переведенім перед війною перед російським судом процесі жида Байліса. Байліс, обжалований за ритуальний морд христіянської дитини — в тім процесі вийшов невин-

нійший від жертви тогож морду. Звільнений від вини й кари виїхав з Росії з авреолем жидівського героя-мученика та з бочівкою (дослівно: бочівкою), золотих дорогоцінностей, що остали з фонду, зібраного жидами на його оборону.

Рівнож повний й ніяк не предвиджений усіми правниками світа успіх осягнула згадана тактика перед французьким судом у процесі Шварцбарта. І тут, зловлений, дослівно за руку, на скритовбийчім морді Петлюри жид Шварцбард вийшов звільнений від вини й кари, зі славою жид. героя местника. Ще й усьому українському народови всесвітне жидівство при тій нагоді бризнуло в лице устами шварцбартових адвокатів струю мерзкого пльовотиння інсінуацій та очернень.

За примірами після цеї жидівської тактики переведених процесів не треба шукати довго й далеко.

Тактику тую болюче відчувають на власній скірі ті так численні, на жаль українські селяни, а навіть інтеліґенти, яких злощасні обставини приневолять вести судовий процес з місцевою жидовою. (Д. б.)

—о—

З ДУМОК ДЯДЬКА НАУМА.

Отак українська католицька церква в Галичині перебула чимало переслідувань, потрясень, зовнішньої і внутрішньої біди, заки стала наскрізь українською установою — а тепер діждалась того, що деякі її сини хотіли-б її завалити.

І що даси на заміну душі твоїй?— спитаємо словами Спасителя. Чи польське православє, або протестантське сектанство заступить правдиво Христову Церкву, чи заступлять вони ту Церкву, що розбудила і оживила український нарід в Галичині? Чи не сповнила наша Церква свого обовязку супроти поневоленого і притисненого народу? Яка друга церква виховала Українців на лучших патріотів як наша католицька? В якій українській церкві більше завзяті українські патріоти, ніж наші католицькі?

*

Свою любов для України доказали католицькі священики довгими лігами посвяти і труду на всіх ділянках українського народнього життя в Галичині. Нема там ніодної української установи, при якій не взяли-би участи сотки, а то й тисячі наших священиків. Та ще може не забулись імена тих, котрі за Україну віддали життє!

*

Покажіть нам дійсну, пожиточну роботу, покажіть нам посвяту життя, таку як українських католицьких священиків.

„Великих слів велика сила і більш нічого“ — це не робота, яка збудує українську державу. І не збудуєте її, коли станете валити велике національне добро задля химери і особистих розрахунків.

—о—

Ширіть „Правду“!

о. ВОЛОДИМИР ЯЦЕНКІВ

Нове жерело багатства

Крім згаданих вище, можна уживати за сідала для гусениць звязані через середину й розчепірені пучки твердої соломи, пучки гиблівок, та стінки з позгинаного на подобу гармонії твердого паперу, картону.

18. Збирання коконів.

Попереносивши гусениці, що спізнилися зі звиванням коконів, до молодшої партії, ждемо 9 до 10 днів від тої хвилі, коли всі гусениці даної партії знайшли собі місце на сідалах. День, в котрім гусениці заняли місце на сідалах, належить записати на картці даної партії. В часі тих 9—10 днів гусениця кінчить звивати кокон, ліниться в нутрі нього послідний раз і перемінюється там у куклу. Коконів у тому часі не вільно рухати, бо рух міг-би перешкодити гусениці перемінитися в куклу, а це спричинити її смерть. Нежива гусениця скоро розкладається, а гній із неї плямить, нищить сусідні кокони.

Гусениця в послідні́м пер'оді життя на морвовій галузці.

По упливі згаданого часу можна збирати кокони. В тій ціли здіймаємо обережно всі сідала з полиць і виносимо з годувальні. Коли погода, то на двір, коли дощ, то десь під дах. Тут здіймаємо кокони зі сідал і складаємо до кошів. Деколи трафляться поплямлені кокони, із неживими куклами, з яких витікає гній. Такі кокони відкидаємо відразу й нищимо.

Зняті зі сідал кокони є покриті наче павутинням верствою шовкового клоча. Клоче те здираємо з коконів ще заки їх заморимо. Дається воно здирати дуже легко. Зібране клочя переховуємо в сухім і безпечнім від пороху та бруду місци, бо й воно має свою вартість. Можна з нього прясти нитки, робити подушки, ватувати нею одіж.

При очищуванню коконів із клочя, відразу сортуємо їх. Окремо складаємо кокони: 1) нормальні, здорові, 2) подвійні, які є много більші від нормальних, 3) неправильно звинені, карлюковаті, з повигинаними боками, 4) пусті, се є такі, в яких гусениця згинула й засхла прилипившись до стіни кокона, 5) з темнобрунатними або чорними плямами, бо в них нежива гусениця вже розложилася.

При очищуванню з клочя треба кождим коконом легко потрясти, чи калатає в ньому кукла. Коли кокон калатає, значить він добрий. Коли ні, він пустий і треба його відложити окремо. В деяких породах потрясені кокони видають острий, майже металічний звук. Ціна таких коконів висша, бо кращий із них шовк.

Подвійні кокони, крім своеї величини замітні тим, що в дотику є гладші, менше хропоаті від нормальних.

Добру сорту коконів становлять кокони 1) які мають питому своїй породі вагу, 2) чисті, непоплямлені, 3) тверді, в яких найбільше шовку.

Кількість подвійних коконів може виносити нормально до 5 процент в пород европейських, а до 20 процент в азійських, головно японських.

Мірилом доброти коконів що до їх ваги, величини й кількости шовку є кількість коконів, що припадає на один кільоґрам. В тій ціли важимо кокони в свіжому стані, зараз по очищенню з клоча.

Кількість та повинна виносити на один кільоґрам нормальних коконів: у пород европейських 430—500, у туркестанських 375—480, у японських 560—700, у китайських 650—700 штук.

Чим менше коконів припадає на один кільоґрам тим вони більші й містять у собі більше шовку.

Дуже добрий урожай повинен дати з 25 ґрамів яєчок 60 до 75 кг. коконів; добрий урожай 50—60 кільоґрамів; середний 40—45; лихий 35 кг.

Важення коконів зараз по зборі є конечне, коли хочемо провірити, чи і як виплатиться нам годівля. Пізнійше важення заморених і висушених коконів є недоцільне бо рівномірно зі сушенням зменшується сильно вага.

Зібрані зі сідал і очищені з клоча кокони називаються с в і ж і. В такому стані можна їх продати протягом двох тижнів від хвилі, коли звинули їх гусениці. Довше держати коконів у свіжому стані не можна, бо по тім часі добуваються з них мотилі. Хто хоче заховати кокони довший час, мусить їх протягом згаданих двох тижнів, а не пізнійше заморити. По замореню й висушенню коконів — називаються вони: с у ш е н і.

—о—

Цікава всячина

Початки залізниці.

Першою державою в Европі, що завела в себе залізницю була Франція. В 1828 р. мала вже залізничий шлях, довгий на 18 кільометрів. Злучені Держави слідуючого року мали свою парову залізницю Болтимор Елікотс. В 1835 р. Бельгія і Німеччина, а два роки пізнійше і острів Куба попробували завести в себе сю нову комунікацію. Рік опісля Росія збудувала маленьку залізницю з Петербурга до Царського Села. В 1839 р. Голяндія й Італія завели залізниці у себе. 1864 р. заведено залізниці в Галичині.

Як чистити плями.

Пляму з овочевого соку дуже легко вичистити, коли вона ще свіжа. Простелити сплямлену матерію над якимось горшком і полити її добре кипятком. Найліпше лити купячу воду з чайника звисока, щоб вона проходила крізь матерію і сполоскала добре пляму. Коли пляма висохне й остане довго на матерії, то тоді її тяжко вичистити. Особливо не

треба уживати до чищення овочевих плям мила, бо від мила пляма тільки трошки зблідне, але не зійде зовсім. Розпущений у воді боракс або амоняк чистить овочеві плями на шовку і вовняних матеріях.

Великі скарби султанів.

Президент Туреччини Мустафа Кемал паша покликав на днях комісію з европейських знавців до Царгороду, щоб оцінили величезні скарби султанів, яких там у сераю все ще пильнують озброєні евнухи. Вартість тих скарбів, престолів, зброїв, самоцвітних каменів і ріжних виробів просто не змірна. До найдорожчих річий належить ориґінальна ґалерія воскових фіґур, що представляють всіх султанів. Але дорогий, розуміється, не віск і навіть не робота, тільки одяг тих фіґур з діямантів, рубінів і смараґдів, їх криві шаблі засипані найдорошими самоцвітами. А один із золотих престолів султанів має на собі 20.000 дорогих каменів.

Цісар виграв процес.

Бувший німецький цісар виграв процес за свою колишню посілість в Полудневій Африці. Деякі ґазети кажуть, що те йому поможе виграти процес з Польщею за його колишні посілости на землях, що тепер під Польщею.

НОВИНКИ

Епископський дар для „Рідної Школи“. На ратунок „Рідної Школи“ зложив Їх Преосвященство перемиський Епископ Др. Коциловський 1.000 зол., за що щиру подяку складає **Головна Управа.**

Гідне наслідування! Повітовий Союз Кооператив в Калуші прислав до Головної Управи „Рідної Школи“ у Львові 400 зол. з чистого зиску за діловий рік 1927/28. Це дуже гарний обяв розуміння ваги рідного шкільництва кооперативною установою. Бож не чужа, а тільки дійсно рідна школа зможе так виховати молоде покоління, що не тільки на устах матиме клич: „свій до свого“, але й ділами переводитиме той клич в життя, а в першу чергу уґрунтує ідею кооперації як могутної подвижниці національної і економічної сили. — Тому надіємося, що за гарним почином калуського Повітового Союза Кооператив підуть і дальші Повітові Союзи, Кооперативи першого степення, молочарні та инші економічні та торговельні орґанізації і підприємства.

Моральна гниль. Дня 12. с. м. скінчився в Полоцьку процес проти наставника польської секти маріявітів, Ковальського, про яку писали ми в однім із попередних чисел нашого часопису. Розправа виявила страшну моральну гниль тої секти та ствердила стійкість закидів проти Ковальського, обжалованого за злочини проти моральности. Ковальського засуджено на чотири роки тюрми. Наслідком амнестії кару ту зменшено на 2 роки й 8 місяців.

Смерть у службі. На двірці в Сапіжанці коло Камінки Струм. дістався під поїзд залізничник Андрій Чарнецький, якому колеса відтяли голову й руки.

Грізна буря. Перед кількома днями шаліла над Іванівкою в Теребовельщині страшна буря з громами й градом. Грім убив у полі пару коней господаря Пугальського, та крізь вікно поразив у хаті Катерину Ковальчук і Марію Хоптій. Обі жінки лежали дві години без памяти. Прийшли до себе щойно тоді, коли обложено їх землею. Буря знищила також незібраний з поля тютюн.

Шофер злочинець. На гостинці з Седлец до Отводка в Польщі, переїхав якийсь приватний самохід 12-літню Стефанію Вечоркевичівну. Шофер по випадку не здержав авта, яке бідну дівчину волікло 50 метрів. Коли тіло її загамувало колеса, тоді шофер добув нещасну зпід авта, лишив її на гостинці та стрілою відїхав. Дівчина вмерла від тяжких ран, а за злочинним шофером шукають.

Пожежа в Ходорові. В Ходорові вибухла 11. с. м. пожежа в тамошній цегольні, яка не спричинила великої шкоди, бо в час спостерегли її робітники. Власники цегольні кинули підозріння на 22 робітників, будьтоби вони мали нарочно підложити вогонь під цегольню, з пімсти, що тому пару місяців директор цегольні видалив з неї одного робітника. Всіх 22 робітників посадили у вязницю.

Старшини перед судом. В Варшаві, в військовім суді скінчилася розправа проти польських сотників Фльорецького і Вальтера. Судили їх за зловживання в військовім ґеоґрафічнім Інституті. Обох засуджено на 1 рік тюрми, деґрадацію й викинення з війська.

Пожежа села. В селі Жіліславіце коло Соснівця в Польщі згоріло 40 господарств. Шкода виносить 200 тисяч зол.

Баптисти понищили хрести. Недавно якась святокрадська рука понищила в варварський спосіб всі придорожні хрести здовж доріг з Жовкви до Дзибулок та Куликова. Поліція відкрила, що святокрадство це поповнили жовківські сектярі, баптисти Филип Коверчук і Сава Лущак та Подгурський з Оплитні й Іван Свердило з Куляви, яких арештовано. Коверчук признався, що він понищив придорожні хрести також і в равськім повіті. Понищені фіґури кинув до свіжо викопаного гробу на цвинтарі, а в Сокалі кинув їх за залізничою стацією. Всі дооколичні мешканці порушені до глибини тим небувалим святокрадством сектярів, які крім релігійного роздору вносять в наш нарід некультурну тьму та дикунство.

Ціни збіжа. Пшениця двірська 45·25 -- 46·25 пшениця селянська 43·00—44·00, жито галицьке 34·75—35·75, ячмінь галицький броварняний 35·50—36·50, ячмінь на мливо 27 75—28·75, ячмінь пастівний 35·50 36·25, овес галицький 31·25—32·25, кукурудза румунська 44·00—44·50. бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 65·50—70·00, фасоля колірова 48·00—50·00, фасоля краса 60·00 - 65·00, горох пів-Вікторія 53·00—63·00, горох пільний 42·00—44·00, бобик 33·00—35·00, мішанка пастівна в зерні 00 00—00 00 вика 34·25—38·25, сіно солодке краєве прасоване 18·00—20·00, солома прасована 5·00 -5·25, гречка 31·75—32·09, льон 64 00—65·00, лубінь синій 21·50—22·50, ріпак озимий 70·00—72·00, мука пшенична 50 проц. 71·00—72·00.

Відповідальний редактор: Антін Лотоцький. З друкарні Вид. Сп. „Діло“, Львів, Ринок 10.